

ՏՕՆԱՅՈՒՑԱԿԱՆ

**AN INTRODUCTION
to
THE ARMENIAN CHURCH FEASTS**

According to the Tonatsooyts

**Calendar Feasts of the Years
2000 and 2001**

By Fr. Zaven Arzoumanian, Ph.D.

**ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ
Հայաստանեայց Ա. Եկեղեցւոյ
Տօներու թուականներուն**

Ըստ Տօնացոյցին

**Տօներու Համակարգ
2000 եւ 2001 թուականներու**

**Պատրաստեց՝
Դոկտ. Հ. Զաւէն Արզումանեան**

**St. David Armenian Church
Boca Raton, Florida
1999**

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՏՕՆԱՑՈՅՑԸ

Այսու կը ներկայացնենք երկու յաջորդական տարիներու, 2000 եւ 2001 թուականներու, եկեղեցական տօներու շարքը ըստ Տօնացոյցի, երկու որոշ նպատակներով: Նախ նշելու համար Մեր Տիրոջ Սուրբ Մանդեան երկրորդ հազարամեակը եւ Հայոց Բրիտանիայի թեան Դարձի 1700 Հայոց ցոյց տալու համար նահանջ Տարիի եւ Հասարակ Տարիի տօներու նշանակու մին տարրերու թիւնը:

2000 թուականը նահանջ Տարի է. Փետրուար 29ի յաւելումով: Մեր Տօնացոյցը 36 Տարեգիրներով (Հայ լեզուի այբբենական լրիւ եւ յաջորդական շարքով) կը դիւպագրէ տարուան տօներուն բաշխումը. կեդրոն ունենալով ՉԱՏԻԿԻ Կիրակին, որմէ կը ճիւղաորուին մնացեալ բոլոր տօները. բացի անշարժ տօներէն:

Հարկ է նշել որ 36 Տարեգիրները Զատիկի Կիրակին կը նշանակեն Մարտ 22էն մինչեւ Ապրիլ 25 երկարող յաջորդական Կիրակիներուն վրայ: Ա Տարեգիրի ներքեւ դնելով Մարտ 22, Բ Տարեգիրին ներքեւ՝ Մարտ 23, Գ Տարեգիրին ներքեւ՝ Մարտ 24, եւ այսպէս յաջորդաբար, բոլորն ալ Կիրակիներ. որպէս Զատիկի թուականներ ըստ Նոր Տոմարի: Այս ձևով Զատիկի թուականը շի կրնար կրկնուի մէկէ աւելի Տարեգիրներու ներքեւ:

Նահանջ Տարին, որ չորս տարին անգամ մը կը պատահի, զոյգ տարեգիրներ կը պահանջէ, մինչդեռ Հասարակ Տարին միայն մէկ Տարեգիր կ'ունենայ: Զոյգ Տարեգիրներու պարագային Տօնացոյցը կը պահանջէ գիրքերու յաջորդականութեան ետեւ առաջին թիւն, այսինքն ոչ թէ ԱԿ Կամ ՈՄ, այլ ԲԱ եւ ՄԵ, ինչպէս 2000 Նահանջ Տարիի Տարեգիրներն են ԻՑ. 2001 թուականի Տարեգիրն է Չ.

Հարկ է ի մտի ունենալ որ Նահանջ Տարիի զոյգ Տարեգիրներուն առաջինը օգտագործելու է տարուան առաջին երկու ամիսներուն համար. եւ Մարտ մէկէն սկսեալ օգտագործելու երկրորդը. հետեւի ելով իւրաքանչիւրի ցուցմունքներուն:

Հայ Եկեղեցւոյ Տօնացոյցը երկու հատորներէ կը բաղկանայ. երկրորդը միշտ

ըլլալով բանալին առաջին հատորին: Մինչդեռ առաջին մասը բոլոր տօները անխտիր կը նշանակէ իրենց արարողական ամէն մանրամասնութիւններով. երկրորդ հատորը տօներուն ճշգրիտ թուականներն ու շարժուան օրերը ցոյց կու տայ Տարեգիրին հաշուարկով մենքով:

Ըստ այսմ, 2000 թուականի Տարեգիրը ԻՑ է, բացառապէս զոյգ գիրքեր. որոնցմէ Ի Տարեգիրին ներքեւ տեսնել Յունուար եւ Փետրուար ամիսներու տօները. եւ Յ Տարեգիրին ներքեւ՝ մնացեալ տասը ամիսներու տօները: Նախ գտնել երկրորդ գիրք (Ճ), եւ ապա նախորդ գիրք (Ի):

Տուեալ տարւոյն Տարեգիրը որոշելու համար դիմելու ենք Զատիկի թուականին. զոր կրնանք գտնել այլապէս ցուցակազրուած ցանկերու մէջ. ինչպէս մեր օրերու համակարգ ինքները նոյնիսկ, որոնք Զատիկի ստույգ թուականը ճշգրտ են մեզի համար:

Ստուգելով տարւոյն Զատիկի Կիրակի օրուան թուականը, զայն պէտք է համեմատել Տարեգիրներէն մէկուն նշանակած Զատիկի թուականին հետ, եւ վստահ ըլլալէ ետք թէ Տարեգիրին թուականները կը համաձայնին տարուան օրացոյցին բոլոր ամիսներուն հետ. հաստատել այդ գիրք որպէս Տարեգիր ու կազմել տօնացոյցը, առաջնորդ ունենալով Տօնացոյցին Բ հատորը եւ ուշիւ հետեւելով Ա հատորի ցուցակին եւ հրահանգներուն:

Անշուշտ կայ նաեւ գիտական կերպը գտնելու համար Զատիկի թուականը, որուն համար Վերադիրներու եւ Խննդատեսներականութեան հաշիւները հարկ կ'ըլլայ կատարել. որ ինքեկին բարդ կերպէն է եւ ոչ ալ անհրաժեշտ: Այդ մասին մեր գրած ուսումնասիրութիւնը տասնամեակներ առաջ լոյս տեսաւ Թեմիս «Հայաստանաց Եկեղեցի» ամսագրի 1964 թուականի թիւերէն մէկուն մէջ: Փափաքողներ կրնան կարդալ Զատիկի թուականը ճշգրիտ գիտական կերպը դիմելով յիշեալ մեր յօդուածին:

Մենք բաւական զտանք սոյն աշխատասիրութիւնները որպէս ուսանելի նիւթ ներկայացնելու մեր հոգեւորականութեան:

The Armenian Church Calendar

It is my wish to present herewith the feasts of the Armenian Church Calendar for the years 2000 and 2001, marking the 2000th year of our Lord Jesus Christ's Birth, as well as the 1700th anniversary of the conversion of Armenia into Christianity. The purpose of this study is also to elucidate the different treatments of the Leap Year and the Regular Year, regarding the arrangements of the feasts of those years according to the *Tonatsooyts*.

The year 2000 is a Leap Year with the addition of Tuesday February 29th. Our Church *Tonatsooyts* (Calendar Book) is formed by the 36 Armenian alphabets, titled as "The Letters of the Year", each governing one year's feast dates, centered around the date of Easter Sunday. All, except for the fixed feast dates, are movable in accordance with Easter Sunday.

Each of the 36 letters indicate the day of Easter, beginning from March 22, and extending to April 25, setting the limits of that Great Feast. Easter is celebrated no earlier than March 22, and no later than April 25. Under the first Armenian letter "aip" Easter comes on March 22, under "pen" Easter is on March 23, and under "kim" Easter falls on March 24, and thus continuously, all of them Sundays for sure. At no time Easter Sunday date is repeated more than once along the components of the 36 letters. All according to the New Calendar.

Leap Years occur once every four years and each time they require double letters as the "Letters of the Year", the first to govern January and February feasts, and the second the rest of the year. When dealing with any given Leap Year, we must remember that the double letters from the Alphabet are set in reverse. For example, they are not "aip-pen", or "yech-za"; they are "pen-aip", or "za-yech, and so forth. You can see from the enclosed calendar of the Leap Year 2000 that the 2 digits for that year are "hiun-tso". For the year 2001 we obviously have only the letter "cha".

It is important to handle our *Tonatsooyts* with caution, which contains two volumes, the second of which must be used as the key to the first. No church calendar can be formed without first looking into the second volume, where the Letter of the Year must be located, and only then reference can be made to the first volume, as

directed by the second, realizing that as the second part is the key to every feast day, the first part is the repository of all named feasts with their detailed rubrics and ceremonial variables, such as Scripture readings, hymns, prayers, introits, litanies.

Accordingly, for 2000 AD we are told to use the first letter of the double digit, the letter "hiun, to arrange the feasts for January and February. Then go to the second letter, "tso", and arrange the feasts for the rest of the year, including Easter. Now it becomes essential to find the exact day of Easter for any given year, so that we may be able to locate the Letter of the Year, and successfully form the calendar of the entire year.

The easier way to find the date of Easter for a given year is to use the ready-made listings, provided even by today's computers. There are always lists available to locate "next year's" Easter Sunday. Having found it, one should consult the second volume of the *Tonatsooyts* and identify the Letter of the Year for that specific year. One should also make sure that the listings under that Letter are identical with the same year's ordinary calendar by days and weeks. Having established the Letter of the Year according to the exact date of Easter, now one should follow the calendar provided in the second volume, and refer to the first volume for the completion of the feasts' names and dates.

There is however the scholarly way of establishing the date of Easter, rather than using the ready lists. I have written an Armenian article years back, published in the *Hayastanyays Yegeghetsi* monthly of our Diocese in 1964. The same article explains the rather complex and articulate calculations for finding the date of Easter for any given year. Those interested may look into it.

I have done this research and prepared both years' calendar as a matter of learning and refreshing our knowledge on the occasion of these two milestones in our life, hoping that clergy and students will find them both educational and profitable

July, 1999

Fr Zaven Arzoumanian, Ph D.
Boca Raton, FL

ՏՕՆԱՅՈՅՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ 2000 Թուականին

Դոկտ. Հ. Զաւէն Արզումանեան

ՄԱՆՕԹ. Մտորել նշանակուած եկեղեցական տօները 2000 թուականի Նահանջ Տարիին կը վերաբերին, նշած ըլլալու համար Մեր Տիրոջ Ս. Մեսդեան 2000ամեակը: Գլխազորով նշուած տօները ՏԱՂԱԽԱՐ տօներն են, իսկ ստորագծուածները՝ ԱՆՇԱՐԺ տօները: Գիր Տարւոյն, Նահանջ Տարի ըլլալուն, զոյգ Գիրներ են՝ ւց, որոնց համաձայն կը կառավարուին բոլոր տօները ըստ մեր ՏՕՆԱՅՈՅՑին:

ԳԼԽԱԽՈՐ ՏՕՆԵՐՈՒ ԵՐԶԱՆՆԵՐ	ՏԵՐՈՒՆԻ, ՄՐԲՈՅ, ՊԱՀՈՅ ՕՐԵՐ	ՄԻՋՈՅՆԵՐ
ՄՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՄԱ-ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ Յունվ 6-13	ՄՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՄԱ-ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ԵՇ Յունվ 6	8 օր
Մնունդէն Իուն Բարեկենդան Յունվ 14-Մարտ 4	Մնունդ Յովհաննու Մկրտչի (ՇԲ Յուն 15) Անտոնի ձգնաւորին (ԳՇ Յուն 18) Թէոդորի Բազաւորին (ԵՇ Յուն 20) Ս. Աթանասի եւ Կիրիլի (ՇԲ Յուն 22) Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն (ԳՇ Յուն 25) Ս. Գրիգորի Աստուածաբանին (ՇԲ Յուն 29) Ս. Կիւրիանոսի եպիսկոպոսին (ԲՇ Յուն 31) Ս. Աթանազ ինչսի եպիսկոպոսին (ԳՇ Փետ 1) Ս. Աղամայ, Արեւի եւ Նախշըց (ԵՇ Փետ 3) Որդւոց եւ Թոռանց Ս. Գրիգորի (ՇԲ Փետ 5) Երկոտասան Մարգարէից (ԳՇ Փետ 8) Ս. Բաղդասի եւ Սանդխտոյ (ՇԲ Փետ 12) Բարեկենդան Առաջաւորաց (Կիր Փետ 13) Տնտեսքաւոր (ԲՇ Փետ 14) Ս. Մարգարի Զօրավարին (ՇԲ Փետ 19) Ս. Մահակ Պարթեւ Հայրապետ (ՇԲ Փետ 26) Ս. Ղեւոնդեանց Բահանայից (ԳՇ Փետ 29) Ս. Վարդանանց Զօրավարաց (ԵՇ Մարտ 2) Կ. Պոլտոյ 381 թ. Ս. Ժողովոյն (ՇԲ Մարտ 4)	7 շաբաթ 50 օր
Իուն Բարեկենդանէն Զատիկ Մարտ 5-Ապրիլ 22	Բուն Բարեկենդան (Կիր Մարտ 5) Ա. օր Պահոց (ԲՇ Մարտ 6) Թէոդորոսի Զօրավարին (ՇԲ Մարտ 11) Արտաքսման Կիրակի (Մարտ 12) Ս. Կիրիլ Երուսաղէմի (ՇԲ Մարտ 18) Անտոնի Կիրակի (Մարտ 19) Ս. Յովհաննու Երզնի, Յովհան Օձնեցւոյն, Որոտնեցւոյ, Գր. Տաթեւացւոյն (ՇԲ Մարտ 25) Տնտեսի Կիրակի (Մարտ 26) Միլինթ Պահոց (ԳՇ Մարտ 29) Քառասուն Մանկուեք (ՇԲ Ապր 1) Դատաւորի Կիրակի (Ապր 2) Աւետուհի Ս. Աստուածածնի (Ուր Ապր 7) Մուտն ի Վերապն Ս. Գրիգորի (ՇԲ Ապր 8) Գալատեան Կիրակի (Ապր 9) Հազարու Յարու Թեան (ՇԲ Ապր 15) Մաղկազարդ (Կիր Ապր 16) Աւագ ԵՇ, ՈՒՐ, ՇԲ (Ապր 20-22)	7 շաբաթ 49 օր

Զատկէն Հոգեգալուստ Ապրիլ 23-Յունիս 10	ԶԱՏԿԻ ԿԻՐԱԿԻ (Ապրիլ 23) Հայ Նահատակաց Օր (ԲԵ Ապր 24) Նոր Կիրակի (Ապր 30) Աշխարհամատրան Կիրակի (Մայիս 7) Կարմիր Կիրակի (Մայիս 14) Երեւման Ս. Քաջ (ԿԻՐ Մայիս 21) Համբարձու Մե Բրիտանի (ԵՇ Յուն 1) Երկրորդ Մաղկազարդ (ԿԻՐ Յուն 4)	7 չարաթ 49 օր
Հոգեգալուստէն Պայծառակերպութիւն Յունիս 11-Յունիս 29	Հոգեգալուստ (ԿԻՐ Յուն 11) Եղիայի Մարգարէի (ԿԻՐ Յուն 18) Ս. Հովսէփեանց (ԲԵ Յուն 19) Ս. Գալենեանց (ԳԵ Յուն 20) Ս. Յովհաննէս Կարապետ (ԵՇ Յուն 22) Ս. Գրիգորի Ենի Լիւրապէն (ԵՐ Յուն 24) Կաթողիկէ Էջմիածնի (ԿԻՐ Յուն 25) Ս. Ներսէս Պարթեւ Հայրապետ (ԵՐ Յուն 1) Բրկնդն Ս. Գրիգորի Պառոյ (ԿԻՐ Յուն 2) Գիւտ Նշարաց Ս. Գրիգորի (ԵՐ Յուն 8) Ս. Մարտիկ Ս. Մարտիկ (ԵՇ Յուն 13) Տողատ Թաղաւորի Աշխէն (ԵՐ Յուն 15) 12 Առաքեալաց Ս. Պօղոս (ԵՐ Յուն 22) Բարեկենդան Վարդապետի (ԿԻՐ Յուն 23)	7 չարաթ 49 օր
Վարդապետէն Վերափոխում Յունիս 30-Օգոստոս 12	ՎԱՐԴԱՎԵՏ (ԿԻՐ Յուն 30) Նաչի Մարգարէ (ԵՇ Օգոս 3) Եփեսոսի 431 թ. Ս. Ժողովոյն (ԵՐ Օգոս 5) Բրկնդն Աստուածածնի (ԿԻՐ Օգոս 6) Շողակաթ (ԵՐ Օգոս 12)	2 չարաթ 14 օր
Վերափոխումէն Խաչվերաց Օգոստոս 13-Սեպտ 16)	ՎԵՐԱՓՈՒՆՈՒՄՆ ԿՈՒՍՈՒՆ (ԿԻՐ Օգոս 13) Ս. Յովակիմ եւ Աննա (ԳԵ Օգոս 22) Ս. Թովմաս Առաքեալ (ԵՐ Օգոս 26) Եղեկիէն եւ Եղրաս Մարգարէք (ԳԵ Օգոս 29) Առաքեալք Յակոբոս եւ Շմառն (ԵՐ Սեպ 2) Անդրէի Զօրավարին (ԲԵ Սեպ 4) Մուռնդ Մարիամայ Կուսին (ՈՒՐ Սեպ 8) Նիկիոյ 325 թ. Ս. Ժողովոյն (ԵՐ Սեպ 9) Բարեկենդան Քաջի (ԿԻՐ Սեպ 10)	5 չարաթ 35 օր
Խաչվերացէն Յիսնակ Սեպտ 17-Նոյեմ 25	ԽԱՉՎԵՐԱՑ (ԿԻՐ Սեպ 17) Ս. Գրիգոր Զօրավար (ԵՐ Սեպ 30) Վարդապետ Ս. Քաջ (ԿԻՐ Հոկ 1) Սրբոց Թարգմանչաց (ԵՐ Հոկ 14) Զորս Աւետարանիչք (ԵՐ Հոկ 21) Երկրորդ Վարդապետք (ԵՐ Հոկ 28) Գիւտ Քաջ (ԿԻՐ Հոկ 29) Ս. Յովհաննէս Ոսկերեւան (ԵՇ Նոյ 2) Ամենայն Սրբոց (ԵՐ Նոյ 4) Հրշակապետք Գարբիէ Միքայէլ (ԵՐ Նոյ 11) Անդրէաս եւ Փիլիպպոս Առքք (ԵՐ Նոյ 18) Բարեկենդան Յիսնակի (ԿԻՐ Նոյ 19) Ընծալումն Աստուածածնի (ԳԵ Նոյ 21) Ս. Գրիգոր Սքանչելագործ եւ Ս. Նիկողայոս Զմիւռնիոյ (ԵՐ Նոյ 25)	10 չարաթ 70 օր

Յիսնակէն Ճրագաւոյց Ծննդեան Նոյ 26-Յունի 5	Ա. Կիրակի Յիսնակաց (Նոյ 26) Ս. Քաղէոս եւ Բարթողիմէոս (ՇԲ Դեկ 2) Բ. Կիրակի Յիսնակի (Դեկ 3) Արգարու Քաղաւորին (ԳՇ Դեկ 5) Յղութիւն Կուսի յԱննայի (ՇԲ Դեկ 9) Ս. Յակոբ Մծրնացի Հայրապետ (ՇԲ Դեկ 16) Դ. Կիրակի Յիսնակի (Դեկ 17) Ս. Դաւիթ եւ Յակորոս Առաքեալ (ՇԲ Դեկ 23) Ե. Կիրակի Յիսնակի (Դեկ 24) Ս. Ստեփաննոս Նախավկայ (ԲՇ Դեկ 25) Ս. Պօղոս եւ Պետրոս Առաքեալք (ԳՇ Դեկ 26) Յակորոս եւ Յովհաննէս Եղբարք (ԵՇ Դեկ 28) Բարեկենդան Ծննդեան Պաշտ (ՈԻԲ Դեկ 29) Ս. Բարսեղ եւ Գրիգոր Նիւսադի (ՇԲ Դեկ 30) Զ. Կիրակի Ծննդեան (Դեկ 31) Ճրագաւոյց Ծննդեան (ՈԻԲ Յունի 5, 2001)	6 շաբաթ 42 օր
117 Սրբոց օրեր 153 Պաշտ օրեր 96 Տէրու նիւ օրեր	52 շաբաթ 366 օր	

Ս. ԷԶՄԻՍԾԻՆ

ՏՕՆԱՑՈՅՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ 2001 Թուականի

Դոկտ. Հ. Զալեւ Արղումանեան

ԾԱՆՕԹ. Ստորեւ նշուած եկեղեցական տօները 2001 թուականին կը վերաբերին, նշած քաղաքի համար Հայաստանի Զրիստոնէութեան Դարձի 1700ամեակը: Գլխաւորով նշուած տօները ՏԱՂԱԽԱՐ տօներն են, իսկ ստորագծուածները՝ ԱՆՇԱՐԺ տօները: Գիր Տարւոյն 2 գիրն է որուն համաձայն կը կառավարուին բոլոր տօները ըստ մեր ՏՕՆԱՑՈՅՑին:

ԳԼԽԱԽԱՐ ՏՕՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐ	ՏԵՐՈՒՆԻ, ՍՐԲՈՑ, ՊԱՀՈՑ ՕՐԵՐ	ՄԻՋՈՑՆԵՐ
ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱ- ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ Յունվ 6-13	ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱ- ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ Շաբաթ Յունուար 6	8 օր
Ծնունդէն Բուն Բարեկենդան Յունուար 14-Փետրուար 24	Ծնունդ Յովհաննու Մկրտչի (ԲՇ Յուն. 15) Անտոնի Ճգնաւորին (ԵՇ Յուն. 18) Ս. Վահան Գողթնացի (ԳՇ Յուն. 23) Ս. Աթանաս, Կիւրեղ եւ Գրիգոր (ՇԲ Յուն. 27) Երկրտաւան Մարգարէի (ԳՇ Յուն. 30) Բարեկենդան Առաքաւորաց (ԿԻՐ. Փետ. 4) Ս. Սարգիս Զօրավար (ՇԲ Փետ. 10) Տնտնընդառաջ (ԴՇ Փետ. 14) Ս. Սահակ Պարթեւ Հայրապետ (ՇԲ Փետ. 20) Սրբոց Ղեւոնդեանց (ԳՇ Փետ. 20) Սրբոց Վարդանանց (ԵՇ Փետ. 22) Կ. Պոլսոյ 381 Թուի Ս. Ժողովոյն (ՇԲ Փետ. 24)	6 շաբաթ 42 օր
Բուն Բարեկենդանէն Զատիկ Փետրուար 25-Ապրիլ 14	Բուն Բարեկենդան (ԿԻՐ Փետ. 25) Առաքիւն օր Պահոց (ԲՇ Փետ. 26) Ս. Թէոդորոս Զօրավար (ՇԲ Մարտ 3) Արտաքսման Կիրակի (Մարտ 4) Ս. Կիւրեղ Երուսաղէմի (ՇԲ Մարտ 10) Անտակի Կիրակի (Մարտ 11) Ս. Յովհաննէս Երուսաղէմի, Յովհաննէս Օձնեցի, Յովհաննէս Որոտնեցի եւ Գրիգոր Տաթեւացի (ՇԲ Մարտ 17) Տնտեսի Կիրակի (Մարտ 18) Միջինք (ԴՇ Մարտ 21) Բաւաստուն Մանկունք Սեբաստիոյ (ՇԲ Մարտ 24) Դատաւորի Կիրակի (Մարտ 25) Ս. Գրիգորի Մուտն ի Վերապն (ՇԲ Մարտ 31) Գալստեան Կիրակի (Ապրիլ 1) Յարութեան Ղազարու (ՇԲ Ապրիլ 7) Աւետումն Ս. Աստուածածնի (ՇԲ Ապրիլ 7) Մաղկազարդ (ԿԻՐ Ապրիլ 8) Աւագ ԵՇ, ՈՒՐ, ՇԲ, (Ապրիլ 12-14)	7 շաբաթ 49 օր

Ս. Զատիկէն Հոգեգալուստ Ապրիլ 16-Յունիս 2	ԶԱՏԻԿ (ԿԻՐ Ապրիլ 15) Նոր Կիրակի (Ապրիլ 22) Հայ Նահատակաց Ծր (ԳԵ Ապրիլ 24) Աշխարհամատրան Կիրակի (Ապրիլ 29) Կարմիր Կիրակի (Մայիս 6) Երեւման Ս. Խաչ (ԿԻՐ Մայիս 13) Համբարձումն Քրիստոսի (Մայիս 24) Երկրորդ Մաղկազարդ (Մայիս 27)	7 շաբաթ 49 օր
Հոգեգալուստն Պայծառակերպութիւն Յունիս 3-Յուլիս 21	Հոգեգալուստ (ԿԻՐ Յունիս 3) Յիշակ. Եղիա Մարգարէի (ԿԻՐ Յունիս 10) Սրբոց Հոգիախմեանց (ԲՇ Յունիս 11) Սրբոց Գայեանեանց (ԳԵ Յունիս 12) Ս. Յովաննու Կարապետի (ԵՇ Յունիս 14) Ս. Գրիգորի Երնի Վերապէն (ԵԲ Յունիս 16) Տօն Կաթողիկէ Էջմիածնի (ԿԻՐ Յունիս 17) Ս. Ներսէս Պարթէ Լաւրապետ (ԵԲ Յունիս 23) Բարեկենդան Ս. Գրիգորի Պահոց (ԿԻՐ Յունիս 24) Գիւտ Նշարաց Ս. Գրիգորի (ԵԲ Յունիս 30) Ս. Սահակայ եւ Մեքրոպայ (Յուլիս 5) Տրդատ Բազումոր եւ Աշխէն (ԵԲ Յունիս 7) Երկրտաւան Առաքեալք եւ Պօղոս (ԵԲ Յունիս 14) Բարեկենդան Վարդապետի Պահոց (ԿԻՐ Յունիս 15)	7 շաբաթ 49 օր
Վարդապետն Վերափոխում Յուլիս 22 - Օգոստոս 11	ՎԱՐԴԱՎԱՍԻ (ԿԻՐ Յունիս 22) Ս. Եսայի Մարգարէ (ԵՇ Յունիս 26) Ս. Քաղէոս եւ Սահղուխո (ԵԲ Յունիս 28) Ս. Կիրիանոս Եպս. (ԲՇ Յունիս 30) Ս. Աթանաղիէն Եպս. (ԳԵ Յունիս 31) Ս. Աղամ եւ Նարանարթ (ԵՇ Օգոստոս 2) Եփեսոսի 431 թ. Ս. Ժողովոյն (ԵԲ Օգոստոս 4) Բարեկենդան Աստուածածնի Պահոց (ԿԻՐ Օգոստոս 5) Տօն Շողակաթի (ԵԲ Օգոստոս 11)	3 շաբաթ 21 օր
Վերափոխումն Խաչվերաց Օգոստոս 12 - Սեպտեմբեր 16	ՎԵՐԱՓՈՒՆՈՒՄՆ Ս. ՎՈՒՍԻ (ԿԻՐ Օգոստոս 12) Ս. Յովակիմայ եւ Աննայի (ԳԵ Օգոստոս 21) Ս. Թովմաս, Յակոբոս եւ Եմաւոն (ԵԲ Օգոստոս 25) Եզեկիէլ եւ Եզրա Մարգարէի (ԳԵ Օգոստոս 28) Նիկիոյ 325 թ. Ս. Ժողովոյն (ԵԲ Սեպտեմբեր 1) Ս. Անդրէ Զօրավարին (ԲՇ Սեպտեմբեր 3) Մոնեղ Կուսին Մարիամու (ԵԲ Սեպտեմբեր 8) Բարեկենդան Պաշտօնացի (ԿԻՐ Սեպտեմբեր 9)	5 շաբաթ 35 օր

Խաչվերացի Յիսնակ Սեպտ. 16 - Նոյեմ. 24	ՎԵՐԱՑՄԱՆ Ս. ԽԱՉ (ԿԻՐ Սեպ. 16) Ս. Գէորգ Զորավար (ԵՐ Սեպ. 29) Վարդապ. Ս. Խաչ (ԿԻՐ Սեպ. 30) Ս. Բաղդասյան Վարդապետաց (ԵՐ Հոկ. 13) Զորից Աւետարանաց (ԵՐ Հոկ. 20) Երկուտասան Վարդապետաց (ԵՐ Հոկ. 27) Գրեալ Խաչ (ԿԻՐ Հոկ. 28) Ս. Յովհաննէս Ոսկերբան (ԵՐ Նոյ. 1) Ամենայն Սրբոց (ԵՐ Նոյ. 3) Հրշակապետաց Գաբրիէլի եւ Միքայէլի (ԵՐ Նոյ. 10) Ս. Անդրէասի եւ Փիլիպպոսի (ԵՐ Նոյ. 17) Բարեկենդան Յիսնակաց Պահոց (ԿԻՐ Նոյ. 18) Հեծալ լուսն Ս. Աստուածածնի (ԴԵ Նոյ. 21) Ս. Գրիգոր Սքանչեղաբոր (ԵՐ Նոյ. 24)	10 շաբաթ 70 օր
Յիսնակէն Հրազաւոյց Ս. Մննդեան. Նոյ. 25 - Յունվ. 5	Յիսնակի Ա. Կիրակի (Նոյ. 25) Ս. Բաղդասյան եւ Բարթողիմէոս (ԵՐ Դեկ. 1) Յիսնակի Բ. Կիրակի (Դեկ. 2) Աբղարու Քաղաւորին (ԴԵ Դեկ. 4) Նիկողայոսի Զմիռնացւոյ (ԵՐ Դեկ. 8) Յղութիւն Ս. Աստուածածնի լինելէ (ԿԻՐ Դեկ. 9) Ս. Յակոբ Մօքնայ Հայրապետ (ԵՐ Դեկ. 15) Յիսնակի Դ. Կիրակի (Դեկ. 16) Ս. Բարսեղ եւ Գր. Նիւսացի (ԵՐ Դեկ. 22) Յիսնակի Ե. Կիրակի (Դեկ. 23) Դաւիթ Մարգարէ եւ Յակոբ Առաքեալ (ԵՐ Դեկ. 24) Ս. Ստեփաննոս Նախավկայ (ԴԵ Դեկ. 25) Ս. Պետրոս եւ Պողոս Առաքեալք (ԵՐ Դեկ. 27) Ս. Յակոբոս եւ Յովհաննէս Եղբարք (ԵՐ Դեկ. 29) Բարեկենդան Մննդեան Պահոց (ԵՐ Դեկ. 29) Յիսնակի Զ. Կիրակի (Դեկ. 30) Ճրագաւոյց Մննդեան (ԵՐ Յունվ. 5, 2002)	6 շաբաթ 42 օր
116 Սրբոց օրեր 153 Պահոց օրեր 96 Տէրուկի օրեր		52 շաբաթ 365 օր

ՏՕՆԵՐՈՒՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄԸ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ տօները իրենց բնոյթին եւ պաշտամունքին համաձայն երեք զլսաւոր խումբերու վերածուած են մեր Տօնացոյցին մէջ, ըստ հետեւեալին:

Ա. ՏԷՐՈՒՆԻ ՏՕՆԵՐ. Թիշատակելու համար Մեր Տիրոջ Թխուսի Քրիստոսի կեանքն ու առաքելութիւնը, ինչպէս նաեւ մեր պաշտամունքը մատուցանելու Ս. Կոյս Աստուածածին Մարիամի:

Բ. ՍՐԲՈՑ ՏՕՆԵՐ. Թիշատակելու համար Սուրբ Գրային եւ պատմական Սուրբեր, ի զլուխ ունենալով Ս. Աստուածածին, դիմելով բոլորի միջնորդութեան առ Միածին Որդին Աստուծոյ:

Գ. ՊԱՀՈՑ ՕՐԵՐ. Որոնք պատեհութիւն կուտան հաւատացեալներուն ապաշխարելու եւ աղօթելու իրենց անձնորոն մեղանշական վիճակէն փրկուելու համար:

Ա. ՏԷՐՈՒՆԻ ՏՕՆԵՐ

1. Տիրոջ Թխուսի Քրիստոսի Յատուկ.

ա. ԱՍՏՈՒԱՍԵԱՑՆՈՒԹԻՒՆ. Մուկնդ, Անուանակոչութիւն, Տեառնընդառաջ, Մկրտութիւն:

բ. ՊԱՅՄԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ (Վարդապառ)

գ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տարուան բոլոր Կիրակիները, Ղազարու Յարութեան, Մաղկազարդ, Աւագ Շաբաթ, ԶԱՏԻԿ, Համբարձում, Երկրորդ Մաղկազարդ, Հոգեպալուստ:

2. Աստուածածնին Յատուկ. Եղութիւն, Մուկնդ, Ընծայում, Աւետում, Գիւտ զօտւոյ եւ տիպի:

3. Խաչի եւ Եկեղեցւոյ Յատուկ.

ա. Ս. ԽԱԶԻ ՏՕՆԵՐ. Երեւման, Վերացման, Վարդապառ Խաչի, Գիւտ Խաչի:

բ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՏՕՆԵՐ. Նոր Կիրակի, Այսարհամատրան, Կաթողիկէ էջմիածնի, Շողակաթ:

Բ. ՍՐԲՈՑ ՏՕՆԵՐ

Հայ Եկեղեցւոյ մէջ Սրբոց պաշտամունքը կը կատարուի Կիրակիէն եւ Պահոց Զորեքշարթի եւ Ուրբաթ օրերէն դուրս չարթեան մնացեալ օրերուն, Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ: Կիրակի օրերը Յարութեան յատուկ են, իսկ Զորեքշարթի եւ Ուրբաթ պահոց:

Տօնացոյցին մէջ 89 Սուրբեր Աստուածաշունչէն քաղուած են, ինչպէս Արարհամ, Յակոբ եւ այլ Նահապետներ, Բազաւորներ եւ Մարգարէներ: Մնացեալ Սուրբերը Քրիստոնէութեան առաջին հինգ դարերուն պատկանող ընդհանրական եւ Հայ Սուրբեր են, ոմանք Առաքեական Հայրերը ներկայացնող, եւ ոմանք Տիեզերական առաջին երեք Ժողովները ներկայացնող Եկեղեցւոյ Հայրերը:

Հայաստանից եկեղեցին կանոնականացուցած է և այնպես է դարձնում մինչև ժեղարհ երկարող Հայ եկեղեցական Հայրերը, ինչպես ներս է և Սահակ Պարթև, Մեսրոպ Մաշտոց, Յովհաննէս Մանդակունի, Օմեցի, Խորեկացի, Շնորհալի և այլք:

Գ. ՊԱՀՈՑ ՕՐԵՐ

1. Տարուան ընդհանուր Ձորեքարթի և Ուրբաթ օրերը, բացի Զատիկի մինչև Համբարձույտ քառասորեայ շրջանին մէջ գտնուող նոյն առիթները օրերէն, Պահոց օրեր են:

2. Գլխաւոր տօները կանխող շաբաթուան օրերը, ըստ հետեւեալին, ընդամենը 97 օրեր.

- ա. Ս. Մենդեան (6 օր)
- բ. Ս. Զատիկի (Աւագ Շաբաթ, 6 օր)
- գ. Պաշտօնականութեան (5 օր)
- դ. Վերադարձման (5 օր)
- ե. Պաշտօնական (5 օր)
- զ. Մեծ Պահոց (40 օր)
- է. Առաջադրանք Պահք (5 օր)
- ը. Եղիական Պահք (5 օր)
- թ. Ս. Գրիգորի Պահք (5 օր)
- ժ. Վարդապետացի (5 օր)
- ժա. Յիսնակի (5 օր)
- ժբ. Ս. Յակոբայ Մծբնացու (5 օր)

ԱՂԲԻՒՄԵՐ

ՏՕՆԱՑՈՅՑ Հայաստանից եկեղեցու, Ա. և Բ. հատորներ, Երուսաղէմ, 1915

ՄԻՍԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, Մաղաքիա Պատրիարք Օրմանեան, Անթիլիաս, 1957, էջ 7-65

ՍՈՒՐԲԵՐ ԵՒ ՏՕՆԲ, Թորոնթ Պատրիարք Գուրգենեան, Երուսաղէմ, 1957

ԱՍՏՈՒԱՍԽԱՆԶԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲԵՐ, Շնորհք Պատրիարք Գալուստեան, Իսթանպուլ, 1977

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ ՀԱՅՑ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ, Տիրան Արքեպս. Ներսիսեան, Նիւ Եորք, 1950

The Oxford Dictionary of the Christian Church, F.L. Cross, ed., London, 1961

CALENDAR OF FEASTS OF THE ARMENIAN CHURCH
Year 2000 AD

Rev. Zaven Arzoumanian, Ph.D.

Note: Feasts are indicated according to the year 2000 church calendar, on the occasion of the 2000th Birthyear of the Lord Jesus Christ. Feasts in capital represent Major Feasts (Daghavars). Underlined feasts are celebrated on fixed dates. This year is a Leap Year, and the Letter of the Year requires double letters, which is **Ի Յ**. The first letter will be the guide for the months of January and February, and the second letter for the rest of the year.

Major feasts and Cycles	Dominical, Saints, Fasting Days	Duration
NATIVITY AND EPIPHANY Jan 6 - 13	<u>NATIVITY AND EPIPHANY</u> (Thu Jan 6)	8 Days
From Nativity to Great Lent Jan 14 - March 4	Birth of St. John the Baptist (Sat Jan 15) St. Anthony the Hermit (Tue Jan 18) King Theodosius (Thu Jan 20) Sts. Athanasius and Cyril (Sat Jan 22) St. Vahan of Goghtn (Tue Jan 25) St. Gregory The Theologian (Sat Jan 29) St. Cyprian the Bishop (Mon Jan 31) St. Athanagines the Bishop (Tue Feb 1) Sts. Adam, Abel, and the Patriarchs (Thu Feb 3) Sons and Grandsons of St. Gregory (Sat Feb 5) The Twelve Prophets (Tue Feb 8) St. Thaddeus, Apostle, and Sandookhd (Sat Feb 12) Eve of the Fast of Catechumen (Sun Feb 13) <u>Presentation of the Lord (Mon Feb 14)</u> St. Sarkis the Captain (Sat Feb 19) St. Sahak Barthev Catholicos (Sat Feb 26) St. Leontius the Priest (Tue Feb 29) St. Vartanants (Thu March 2) Council 381 AD of Constantinople (Sat March 4)	7 Weeks 50 Days
From Great Lent to Easter March 5- April 22	Great Barekendan (Eve of Lent) (Sun March 5) First Day of Lent (Mon March 6) St Theodore the Captain (Sat March 11) Sunday of Expulsion (March 12) St Cyril of Jerusalem (Sat March 18) Sunday of the Prodigal Son (March 19) Sts. John of Jerusalem, John of Otsoon, John of Oronti, Gregory of Datev (Sat March 25) Sunday of the Steward (March 26) Mitchink Day of Lent (Wed March 29) Forty Martyrs of Sebastia (Sat April 1)	7 Weeks 49 Days

	Sunday of the Judge (April 2) <u>Annunciation of St. Mary (Fri April 7)</u> St. Gregory in the Khor Virap (Sat April 8) Sunday of Advent (April 9) Raising of Lazarus (Sat April 15) Palm Sunday (April 16) Holy Thursday, Friday, Saturday (April 20-22)	
From Easter to Pentecost April 23-June 10	EASTER SUNDAY (April 23) Armenian Martyrs Day (Mon April 24) New Sunday (April 30) World Church Sunday (May 7) Red Sunday (May 14) Apparition of the Cross (Sun May 21) Ascension of Christ (Thu June 1) Second Palm Sunday (June 4)	7 Weeks 49 Days
From Pentecost to Transfiguration June 11 - July 29	Pentecost - Holy Spirit - (Sun June 11) Prophet Elijah (Sun June 18) Sts. Hripsimiank (Mon June 19) Sts. Gayaniansk (Tue June 20) St. John Garabed (The Baptist) (Thu June 22) St. Gregory's Deliverance From the Pit (Sat June 24) Feast of Holy Etchmiadzin (Sun June 25) St. Nersess Parthev Catholicos (Sat July 1) Eve of the Fast of St. Gregory (Sun July 2) Discovery of St. Gregory's relics (Sat July 8) St. Sahag and St. Mesrob (Thu July 13) King Trdat and Queen Ashkhen (Sat July 15) The twelve Apostles and St. Paul (Sat July 22) Eve of the Fast of Transfiguration (Sun July 23)	7 Weeks 49 Days
From Transfiguration to Assumption July 30 - Aug 12	TRANSFIGURATION OF JESUS (Sun July 30) St. Isaiah the Prophet (Thu Aug 3) Council 431 AD of Ephesus (Sat Aug 5) Eve of the Fast of Assumption (Sun Aug 6) Vision of St. Gregory (Shoghagat) (Sat Aug 12)	2 Weeks 14 Days
From Assumption to Exaltation of the Cross Aug 13 - Sept 16	ASSUMPTION OF ST. MARY (Sun Aug 13) Sts. Joachim and Anna (Tue Aug 22) St. Thomas the Apostle (Sat Aug 26) Prophets Ezekiel and Ezra (Tue Aug 29) The Apostles Sts. James and Simon (Sat Sept 2) St. Andrew the General (Mon Sept 4)	5 Weeks 35 Days

	<u>Birth of St. Mary the Virgin (Fri Sept 8)</u> Council 325 AD of Nicaea (Sat Sep 9) Eve of the Fast of the Holy Cross (Sun Sept 10)	
From Holy Cross to Advent Sept 17 - Nov 25	EXALTATION OF HOLY CROSS (Sun Sept 17) St. George the Captain (Sat Sept 30) Holy Cross of Varak (Sun Oct 1) Holy Translators (Sat Oct 14) The Four Holy Evangelists (Sat Oct 21) The Twelve Doctors (Vartabeds) (Sat Oct 28) Discovery of the Cross (Sun Oct 29) St. John Chrysostom (Thu Nov 2) All Saints Day (Sat Nov 4) Holy Archangels Gabriel and Michael (Sat Nov 11) Sts. Andrew and Phillip the Apostles (Sat Nov 18) Eve of the Fast of Advent (50 days) (Sun Nov 19) <u>Presentation of St. Mary (Tue Nov 21)</u> St. Gregory Thaumaturgus and St. Nicholas Bishop of Smyrna (Sat Nov 25)	10 Weeks 70 Days
From Advent to the Eve of Nativity of Jesus Nov 26 - Jan 5	First Sunday of Advent (Nov 26) Sts. Thaddeus and Bartholomew (Sat Dec 2) Second Sunday of Advent (Dec 3) King Abgar of Edessa (Tue Dec 5) <u>Conception of St. Mary from Anna (Sat Dec 9)</u> St. James Bishop of Nisibis (Sat Dec 16) Fourth Sunday of Advent (Dec 17) Sts. David and James the Apostle (Sat Dec 23) Fifth Sunday of Advent (Dec 24) St. Stephen the Protodeacon (Mon Dec 25) Sts. Peter and Paul (Tue Dec 26) Sts. Apostles James and Brother John (Thu Dec 28) <u>Eve of the Fast of Nativity (Fri Dec 29)</u> Basil of Caesarea & Gregory of Nyssa (Sat Dec 30) Sixth Sunday of Advent (Dec 31) Eve of Nativity of Jesus (Fri Jan 5, 2001)	6 Weeks 42 Days
117 Saints days with 375 named Saints 153 Fasting days 96 Dominical days		52 Week 366 Days

CALENDAR OF FEASTS OF THE ARMENIAN CHURCH
Year 2001 AD

Rev. Zaven Arzoumanian, Ph.D.

Note: Feasts are indicated according to the year 2001 church calendar. on the occasion of the 1700th anniversary of Christianity in Armenia. Feasts in capital represent Major Feasts (Daghavars). Underlined feasts are celebrated on fixed dates The Letter of the Year is **Զ**.

Major feasts and Cycles	Dominical, Saints, Fasting Days	Duration
NATIVITY AND EPIPHANY Jan 6 - 13	<u>NATIVITY AND EPIPHANY</u> (Sat Jan 6)	8 Days
From Nativity to Great Lent Jan 14 - Feb 24	Birth of St. John the Baptist (Mon Jan 15) St. Anthony the Hermit (Thu Jan 18) St. Vahan of Goghthn (Tue Jan 23) Sts. Athanasius, Cyril and Gregory (Sat Jan 27) The twelve Prophets (Tue Jan 30) Eve of the Fast of Catechumen (Sun Feb 4) St. Sarkis the Captain (Sat Feb 10) <u>Presentation of the Lord</u> (Wed Feb 14) St. Sahak Barthev Catholicos (Sat Feb 20) St. Leontius the Priest (Tue Feb 20) St. Vartanants (Thu Feb 22) Council 381 AD of Constantinople (Sat Feb 24)	6 Weeks 42 Days
From Great Lent to Easter Feb 25 - April 14	Great Barekendan (Eve of Lent) (Sun Feb 25) First Day of Lent (Mon Feb 26) St Theodore the Captain (Sat March 3) Sunday of Expulsion (March 4) St Cyril of Jerusalem (Sat March 10) Sunday of the Prodigal Son (March 11) Sts. John of Jerusalem, John of Otsoon, John of Oronti, Gregory of Datev (Sat March 17) Sunday of the Steward (March 18) Mitchink Day of Lent (Wed March 21) Forty Martyrs of Sebastia (Sat March 24) Sunday of the Judge (March 25) St. Gregory in the Khor Virap (Sat March 31) Sunday of Advent (April 1) Raising of Lazarus (Sat April 7) <u>Annunciation of St. Mary</u> (Sat April 7) Palm Sunday (April 8) Holy Thursday, Friday, Saturday (April 12-14)	7 Weeks 49 Days

From Easter to Pentecost April 15-June 2	EASTER SUNDAY (April 15) New Sunday (April 22) Armenian Martyrs Day (Tue April 24) World Church Sunday (April 29) Red Sunday (May 6) Apparition of the Cross (Sun May 13) Ascension of Christ (Thu May 24) Second Palm Sunday (May 27)	7 Weeks 49 Days
From Pentecost to Transfiguration June 3 - July 21	Pentecost - Advent of the Holy Spirit - (Sun June 3) Prophet Elijah (Sun June 10) Sts. Hripsimiank (Mon June 11) Sts. Gayaniansk (Tue June 12) St. John Garabed (The Baptist) (Thu June 14) St. Gregory's Deliverance From the Pit (Sat June 16) Feast of Holy Etchmiadzin (Sun June 17) St. Nersess Parthev Catholicos (Sat June 23) Eve of the Fast of St. Gregory (Sun June 24) Discovery of St. Gregory's relics (Sat June 30) St. Sahag and St. Mesrob (Thu July 5) King Trdat and Queen Ashkhen (Sat July 7) The twelve Apostles and St. Paul (Sat July 14) Eve of the Fast of Transfiguration (Sun July 15)	7 Weeks 49 Days
From Transfiguration to Assumption July 22 - Aug 11	TRANSFIGURATION OF JESUS (Sun July 22) St. Isaiah the Prophet (Thu July 26) Sts. Thaddeus and Sandookht (Sat July 28) St. Cyprian the Bishop (Mon July 30) St. Athanagines the Bishop (Tue July 31) Sts. Adam and the Patriarchs (Thu Aug 2) Council 431 AD of Ephesus (Sat Aug 4) Eve of the Fast of Assumption (Sun Aug 5) Vision of St. Gregory (Shoghagat) (Sat Aug 11)	3 Weeks 21 Days
From Assumption to Exaltation of the Cross Aug 12 - Sept 15	ASSUMPTION OF ST. MARY (Sun Aug 12) Sts. Joachim and Anna (Tue Aug 21) Sts. Thomas, James, Simon (Sat Aug 25) Prophets Ezekiel and Ezra (Tue Aug 28) Council 325 AD of Nicaea (Sat Sept 1) St. Andrew the General (Mon Sept 3) <u>Birth of St. Mary the Virgin</u> (Sat Sept 8) Eve of the Fast of the Holy Cross (Sun Sept 9)	5 Weeks 35 Days

From Holy Cross to Advent Sept 16 - Nov 24	EXALTATION OF HOLY CROSS (Sun Sept 16) St. George the Captain (Sat Sept 29) Holy Cross of Varak (Sun Sept 30) Holy Translators (Sat Oct 13) The Four Holy Evangelists (Sat Oct 20) The Twelve Doctors (Vartabeds) (Sat Oct 27) Discovery of the Cross (Sun Oct 28) St. John Chrysostom (Thu Nov 1) All Saints Day (Sat Nov 3) Holy Archangels Gabriel and Michael (Sat Nov 10) Sts. Andrew and Phillip the Apostles (Sat Nov 17) Eve of the Fast of Advent (50 days) (Sun Nov 18) <u>Presentation of St. Mary (Wed Nov 21)</u> St. Gregory Thaumaturgus (Sat Nov 24)	10 Weeks 70 Days
From Advent to the Eve of Nativity of Jesus Nov 25 - Jan 5	First Sunday of Advent (Nov 25) Sts. Thaddeus and Bartholomew (Sat Dec 1) Second Sunday of Advent (Dec 2) King Abgar of Edessa (Tue Dec 4) St. Nicholas Bishop of Smyrna (Sat Dec 8) <u>Conception of St. Mary from Anna (Sun Dec 9)</u> St. James Bishop of Nisibis (Sat Dec 15) Fourth Sunday of Advent (Dec 16) Sts. Basil and Gregory of Nyssa (Sat Dec 22) Fifth Sunday of Advent (Dec 23) Sts. David and James (Mon Dec 24) St. Stephen the Protodeacon (Tue Dec 25) Sts. Peter and Paul (Thu Dec 27) Sts. Apostles James and Brother John (Sat Dec 29) Eve of the Fast of Nativity (Sat Dec 29) Sixth Sunday of Advent (Dec 30) Eve of Nativity of Jesus (Sat Jan 5, 2002)	6 Weeks 42 Days
116 Saints days with 375 named Saints 153 Fasting days 96 Dominical days		52 Weeks 365 Days

The Groupings of the Feasts

Based on the nature of the feasts and their observance in the Armenian Church, they may be grouped into three:

A. Dominical Feasts: To commemorate the life and the mission of Jesus Christ, and to venerate the memory of the Mother-of-God St. Mary.

B. Saints Days: To commemorate the lives of the Biblical and historical Saints. The latter have reached the level of sainthood by canonization. Saints are intercessors before the Son of God.

C. Fasting Days: To allow opportunity to repent and pray for our souls and for those departed in Christ.

A. Dominical Feasts

1. Dedicated to Jesus Christ:

- a. Epiphany: Nativity, Naming, Presentation, Baptism
- b. Transfiguration (Vartavar)
- c. Resurrection: All Sundays of the year, EASTER, Ascension, Second Palm Sunday, Pentecost.

2. Dedicated to the Mother-of-God: Conception, Birth, Presentation, Annunciation, ASSUMPTION, Discovy of her belt and box.

3. Dominical Commemorations:

- a. Feasts of Holy Cross: Apparition, Exaltation, Cross of Varak, Discovery.
- b. Feasts Dedicated to the establishment of the Church: New Sunday, World Church Sunday, Four days during the Exaltation week, Holy Etchmiadzin, Shoghagat

B. Saints Days

In the Armenian Church Saints are observed on weekdays: Monday, Tuesday, Thursday, Saturday. Sundays are dominical days and are dedicated to the Resurrection of Christ. Wednesdays and Fridays are fasting days.

89 saints are derived from the Bible and are known as Biblical Saints. The rest are from the first five centuries of Christianity. They represent the Apostolic Fathers of the second century and the Church Fathers of the three Ecumenical Councils, to the end of the fifth century.

The Armenian Church later added more saints through the fifth and fourteenth centuries, mainly from the Fathers of the Armenian Church.

C. Fasting Days

1. All Wednesdays and Fridays, except for those during the forty days following Easter until Ascension, are days of fasting.
2. Weekdays preceding major feasts, a total of 97 days, as follows:
 - a. Nativity of Jesus (6 days)
 - b. Easter (Holy Week, 6 days)
 - c. Transfiguration (5 days)
 - d. Assumption (5 days)
 - e. Exaltation (5 days)
 - f. Great Lent (40 days)
 - g. Fast of Catechumens (5 days)
 - h. Fast of Elijah (5 days, seasonal, before Summer)
 - i. Fast of St. Gregory (5 days)
 - j. Fast of the Cross of Varak (5 days, seasonal, before Fall)
 - k. Fast of Advent (5 days)
 - l. Fast of St. James of Nisibis (5 days, seasonal, before Winter)

Literature

- Tonatsooyts:** (Calendar of Feasts of the Armenian Church). 2 volumes. Jerusalem, 1915
- Ormanian Malachia Patriarch,** Dzisakan Barraran (Dictionary). Antclias, 1957, pp. 7-65
- Koushagian Torkom Patriarch,** Sourbk cv Tonk (Saints and Feasts of the Armenian Church). Jerusalem, 1957
- Kaloustian Shnork Patriarch,** Asdvatzashnchakan Sourber (Biblical Saints). Istanbul, 1977
- Nersoyan Tiran Archbishop,** Divine Liturgy of the Armenian Apostolic Orthodox Church. New York, 1950, pp. 212-229
- F. L. Cross, ed.** The Oxford Dictionary of the Christian Church. London, 1961